

Priča o jednom lošem pacovu

Brajan
Talbot

omnibus

www.omnibus.rs/strip

- **Stripovi koje smo voleli**
Ž. Tamburić, Z. Zupan, Z. Stefanović

- **Nova vremena**

Tomaž Lavrič

- **Drugim očima**

Đorđe Milović

- **Hladna kao led**

Nina Bunjevac

- **Dnevnik Ane Tank**

Iztok Sitar

- **Manuel Montano**

Migelančo Prado i Fernando Luna

- **Tangente**

Migelančo Prado

- **Trag kredom**

Migelančo Prado

- **Briten i Brulajtli**

Hana Beri

- **Stripovi iz Nikad Robom (1966-1968)**

Branislav Jovanović - Brana

- **Stripovi iz Nikad Robom (1963-1966)**

Radivoj Bogičević

- **Šavovi**

Dejvid Smol

- **Devedesete**

Wostok i Grabowski

- **Etel i Ernest**

Rejmond Brigs

- **Ćerke**

Meri i Brajan Talbot

- **Vadisrce**

Đorđe Milović

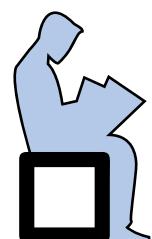
U pripremi

- **Đorđe Lobačev - Čardak i na nebu i na zemlji**

Zdravko Zupan

Priča o jednom lošem pacovu

Brajan Talbot

omnibus

Beograd, 2014

Brajan Talbot
Priča o jednom lošem pacovu

Edicija: SVETSKI TRAGOVI #8

Izdavač: Omnibus
www.omnibus.rs
office@omnibus.rs

Za izdavača: Dejan Vlaškalić

Urednik: Živojin Tamburić

Prava za ovo izdanje: © Živojin Tamburić

Prava u celini: © Bryan Talbot

Naziv originala: The Tale of One Bad Rat

Autor: Brajan Talbot (Bryan Talbot)

Prevod: Vesna Jokanović

Predgovor : Zoran Penevski

Grafički dizajn: Omnibus, Beograd

Štampa: Dragić, Zrenjanin

Tiraž: 200

ISBN: ISBN 978-86-87071-20-9

Sadržaj

Granice bliskosti	005
<i>Zoran Penevski</i>	
Priča o jednom lošem pacovu	009
Rep pacova	136
<i>Brajan Talbot</i>	

Granice bliskosti

Kada pogledate naziv ovog strip albuma, sigurno će vam zapasti za oko sintagma „loš pacov“. Naše predrasude, stečene sredinom u kojoj smo odrasli, kao i ono što mislimo o ovim životinjama, otežavaju nam da mislimo i o „dobrom pacovu“, iako je to nakon pročitanog naslova nužno. U ovom slučaju granica između „dobrog“ i „lošeg“ nije tako striktno određena i može se reći da je dobar deo svoje poetike britanski umetnik Brajan Talbot (1952) bazirao upravo na tome. Talbotova strategija mekih granica karakteristična je za sav njegov opus, pošto on voli da sjedinjuje ili prelazi s jedne na drugu stranu u svakom svom delu, bilo da se radi o žanrovima (počev od *underground-sf* serijala i jednog od prvih britanskih grafičkih romana uopšte *The Adventures of Luther Arkwright* – 1978–1989 ili da spomenemo alume iz *steampunk* serijala *Grandville* – 2009–2012), bilo da je reč o mešanju stvarnosti i fikcije (*Alice in Sunderland*, 2007), bilo da govorimo o mešanju komercijalnog i alternativno-umetničkog stila (od

Betmena do albuma *Dotter of Her Father's Eyes*, koja je dobila Costa nagradu za biografsko delo u 2012. godini). Zapravo, umesto da govorimo o naporu da se udaljene stvari približe i/ili sjedine, u slučaju Brajana Talbota bolje bi bilo govoriti o bliskosti žanrova i stilova i njihovom prelivanju iz jednog u drugo, odnosno o tananosti granica između njih. Pogledajmo kako se to vidi u slučaju *Priče o jednom lošem pacovu* (*The Tale of One Bad Rat* pojavio se 1994. godine najpre u četiri sveske, a potom i kao samostalni album).

Junakinju priče Helen Poter, koja je pobegla od kuće i koja je opsesivno vezana za knjižice Beatriks Poter, zatičemo kako

prosi u Londonu zajedno sa svojim ljubimcem pacovom (i zamišlja svoje samoubistvo). Druži se potom s grupom skvotera, među kojima će upoznati Bena, ali on nije u stanju da je emotivno otvori i da joj pomogne da uspostavi vezu s drugim ljudima. Sticajem raznih okolnosti i nakon što mačka ubije njenog pacova ljubimca (koji će joj se potom javljati kao imaginarni saputnik), odlazi u predeo Jezera, idući stopama Beatriks Poter i bežeći od uspomena na seksualno zlostavljanje (u naznakama) od strane svog oca. Nalazi posao u pabu koji vodi divan, stariji par i razmišlja o sebi i svom životu želeći da prevaziđe svoj problem. Poziva roditelje i otvoreno razgovara s njima, potom odlazi u rodnu kuću Beatriks Poter i tamo nalazi njeno nikad otkriveno delo – *Priča o jednom lošem pacovu*.

I pri površnom pregledu radnje vidimo da se Talbot odlučuje da unutrašnjom dinamikom protagonistkinje zamuti nivo realnosti i nivo fikcije. Poetika Brajana

Talbota ukorenjena je u stvarnosti, ali ona traži nešto više od toga. On jeste za realizam, ali smatra da je on po sebi nedovoljan da bi opstao, pa mu je zato potreban iskorak ka fantastičnom. Njegove priče psihološki su zasnovane, ali motivisanost junaka delom mora da dođe s one strane stvarnosti. Talbot igra, dakle, na kartu *manjkave stvarnosti*. Priovedanje je zato neophodno da bi se naše postojanje upotpunilo. Naše krne biće nužno je iznova domaštati – to nam neprestano napominje Talbot, znajući da Delo podjednako stvaraju autor i kontekst popularne kulture u kojem delo nastaje. Talbot zato nema problem s

Tabla iz knjige *Avanture Lutera Artrajta* (*The Adventures of Luther Arkwright*)

tim da se junakinja zove (ili da bude) Helen (Beatriks, ali je ime njeno majke bilo Helen) Poter. I tu je jedna od osnovnih egzistencijalnih klackalica u ovom stripu. S jedne strane, naizgled privlačan, ljudskim akvarelima postavljen svet antropomorfnih životinja Beatriks Poter vraća vas u detinjstvo i u njegove melanholične vode topnih uspomena. S druge strane, ako se zagrebe ispod te zaslđene površine, nailazimo na priče koje iznose ozbiljne probleme i svakodnevne drame. Otuda Talbot odabire autora koji je ugradio u svoje delo sopstveno iskustvo i koji biografiju pripoveda svojim stilom. Ali Talbot nije plagijator. Nipošto. On samo uzima poetski postupak kako bi savremeni problem produbio istorijskom dimenzijom i time dobio čvršću strukturu (ne partalelu). Helen Poter i Beatriks Poter glave su istog novčića.

Beatriks Poter crtala je priče o miševima. Ali otkud onda pacov? Helen zna mnogo o ovim strvožderima. Zna da su u Japanu glasnici bogova, u Kini simbol napretka, zna da su pacovi umetnici u preživljavanju i zato se i poistovećuje s njima. Ali i više od toga. Centralni motiv stripa je osećaj koji Helen ima kad misli o sebi kao žrtvi koja je navela oca na zločin. To je

osećaj krivice same žrtve, žrtve koja doživljjava sebe kao mamac za zločin i koja oseća da nije nevin zbog onoga što joj se dogodilo. Kad je ogrebala oca koji je pokušao da joj se približi, on ju je nazvao „zlim malim pacovom“. Helen zbog toga u pacovu vidi sebe kao onu koja je odbila ljubav, kao onu koju ne treba voleti (prelaz granice između ljudi i životinja videće se u potpunosti u *Grandvilleu*). Helen usvaja pacova kao ljubimca i vodi ga sa sobom kao što je Beatriks nekada sa sobom vodila pravog zeca Pitera. Možda patetično, ali s razlogom (razumljivo naročito osobama koje veruju u samostalnost umetničke strukture i njeno samoutemljivanje – poput autora ovog teksta koji je rođen istog dana kao i Brajan Talbot), na kraju ćemo prisustvovati otkrovenju koje će pomiriti Beatriks i Helen Poter. Helen će, naime, u rodnoj kući same Beatriks pronaći skrivenu knjigu, odnosno Talbot će nam ispričati ovu priču o Helen u stilu slikovnica Beatriks Poter. Knjiga o lošem pacovčiću takođe će imati dva nivoa: ona će biti omaž stilu Beatriks Poter, ali i priča koju će napisati i ilustrovati sama Helen Poter (čisti dokumentarizam i poigravanje sa stilom doveće do vrhunca u remek-delu *Alice in Sunderland*).

Okosnicu stripa, ipak, predstavlja ono što se događa u samim junakinjama. Beatriks je svoje probleme rešavala kroz slikovnice, a Helen će krenuti njenim stopama da skupi dovoljno snage da se i sama suoči sa svojim teretom. Pritom će je pratiti imaginarne scene sopstvenog samoubistva i scene sa imaginarnim prijateljem u obliku džinovskog pacova nakon što pravi pacov nestane. Te scene podjednako će ukazivati na dramu koja traje u njoj, ali biće ujedno i vizuelni i narativni zupčanici koji doprinose emotivnoj snazi i neočekivanom narativnom ritmu. Povremena prisjećanja na trenutke zlostavljanja koja isplivavaju iz njene podsvesti i preuzimaju ono što Helen zaista vidi (a plaši se da ih nazove „vizijama“), pojačaće vezu između njenog likovnog talenta i sudbine Beatriks Poter. Helen neprestano crta. Crtanje je za nju meditacija, beg od ljudi, ali i onaj deo mašteta koji joj pomaže da ne padne u ambis depresije. Ponavljanje istorije može da bude od pomoći. I slikovnice za decu i stripovi za sve uzraste mogu da imaju terapeutsko dejstvo. Helen zato preuzima postupak Beatriks Poter i poziva roditelje da bi im se suprostavila, odnosno rekla im otvoreno šta misli i kako se oseća. Baš kao i svojevremeno Beatriks. „Preuzela sam na sebe sve što je bilo loše“, više Helen na nekom brdu u prirodi. „Godinama

Tabla iz knjige *Alisa u Sanderlendu*
(*Alice in Sunderland*)

se osećam mrtvom iznutra", zaključuje Helen i nastavlja kao nova i nesalomiva osoba. U konačnom razgovoru s ocem, Helen će biti sasvim precizna. Ona je volela oca, on joj je bio idol, a njegova (preterana) naklonost ka njoj bila je tajna zbog koje se ona osećala krivom. Međutim, istovremeno je osećala da je ispred svoje majke, koja nije volela ni nju ni njega. „Voleći tebe, mrzela sam sebe“ – to je strašan zaključak koji Helen baca u lice svom ocu. Dobra čerka, koja voli roditelja i čuva njihovu tajnu, zapravo je zlo, odvratno dete jer se stidi svoje nemoći da prizna istinu i podeli svoja osećanja s nekim. Loš pacov. Labud koji je zbog grozne savesti bio pretvoren u ružno pače.

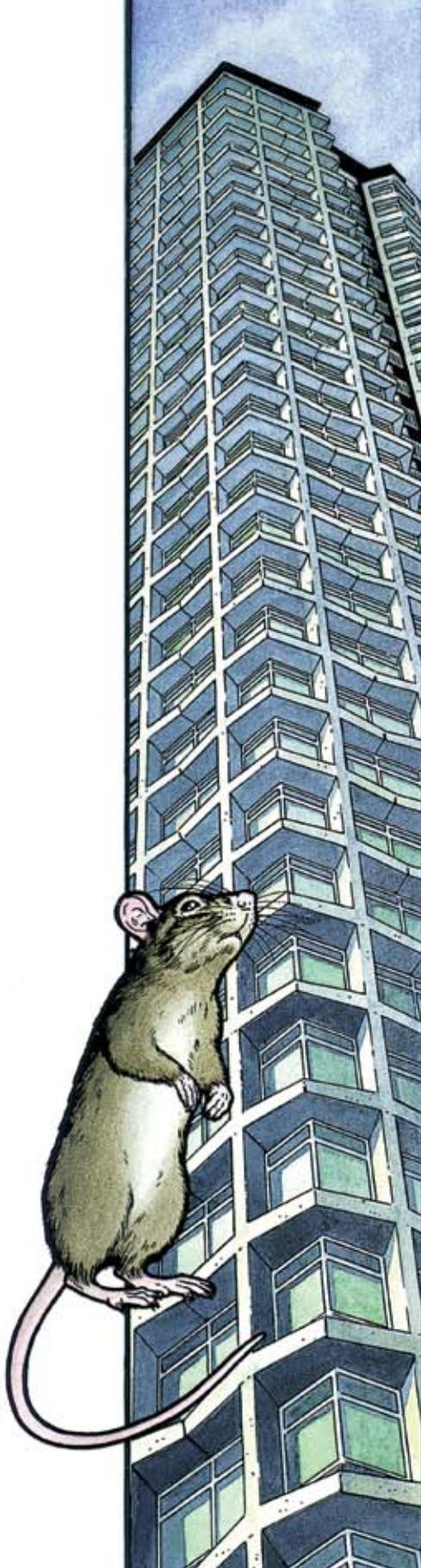
Tabla iz knjige *Čerke*
(*Dotter of Her Father's Eyes*)

Sva ova igra prelaženja (iz detinjstva u savremenost, iz Beatriks u Helen, iz pacova u devojku, iz bola u imaginaciju) odnosi se i na likovnu karakteristiku *Priče o jednom lošem pacovu*. Talbotov crtež pripada nekoj vrsti *pomerenog realizma*, s obzirom na nestabilnu a zahtevanu preciznost linije i s obzirom na dinamiku kadriranja koja pomera priču ka psihološkom događanju više nego ka samoj brzini naracije. Takav pristup potpomaže uverljivosti priče, a i sama naracija neosetno otklizi u retrospekciju kako bi dodatno

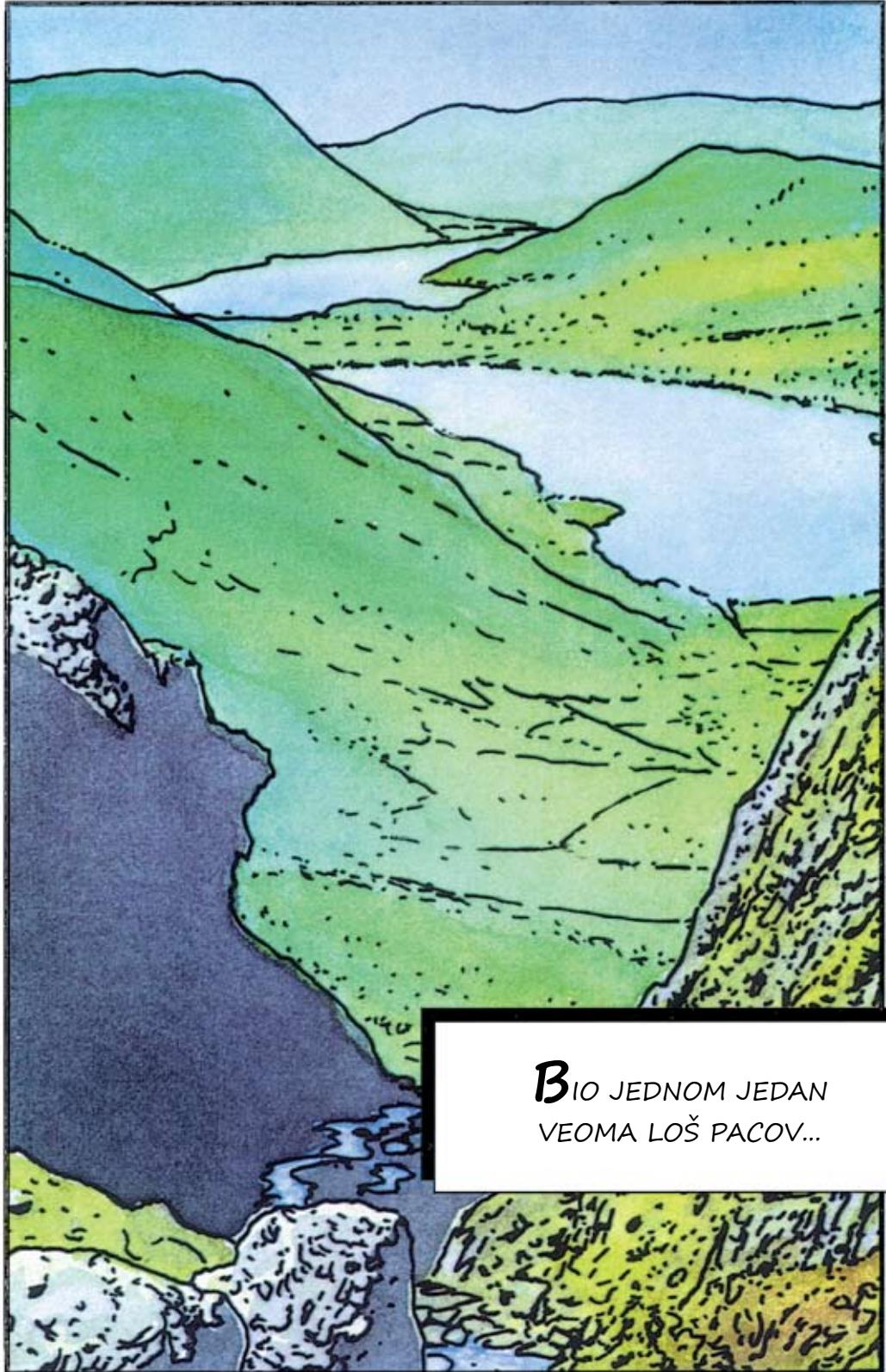
opravdala tajnovitost junakinje i njeno breme. Kao što i pripovedna nit ima svoje duboke brazde neke starije, prethodne priče, tako i crtež Brajana Talbota prelazi preko fotografija, ali izbegava apsolutno poklapanje sa stvarnošću.

Cela ta strategija laviranja, nestabilnosti, decentriranja, prava je odlika jednog fluidnog umetničkog karaktera. Neko bio rekao da je stvar u traženju paralela, ali ovde je reč o dekonstrukciji dualizma. Čest motiv odnosa starijeg muškarca/oca i mlađe ženske osobe/čerke (Helen i njen otac u *Prići o jednom lošem pacovu*, Luis Kerol i Alisa u *Alice in Sunderland*, Meri Talbot i njen otac u Džejms Džojs i Lusija u *Dotter of Her Father's Eyes*) zavešće vas da pomislite da Talbot voli da kontrastira i poredi, ali ne može se izbeći činjenica da svaki od činilaca tih parova utiče na onaj drugi. Očevi i čerke nisu samo bliski. Granice između njih pomerene su ka unutrašnjosti mlađe osobe. Glavni junak Talbotove priče je siva zona jednog bića i onoga što će nastati nakon što proključa sukob u njemu. Talbot je crtač okeana koji se mreška, on je krotitelj nemani koja se nalazi ispod sitnim talasima uznenimorene površine, on je asistent stvarnosti, on je onaj koji ne čeka da se otvore vrata da bi se izmešale dve ustajale stvarnosti, već onaj koji insistira na tome da ono nepostojeće uskoči u ono što postoji. I obrnuto.

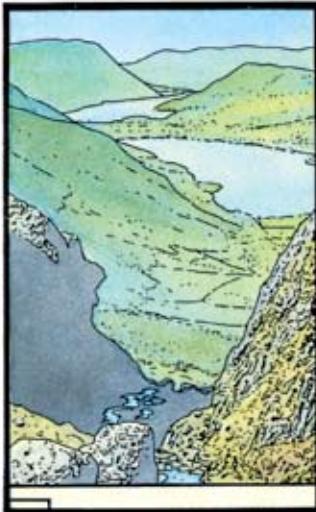
Zoran Penevski, scenarista i teoretičar stripa

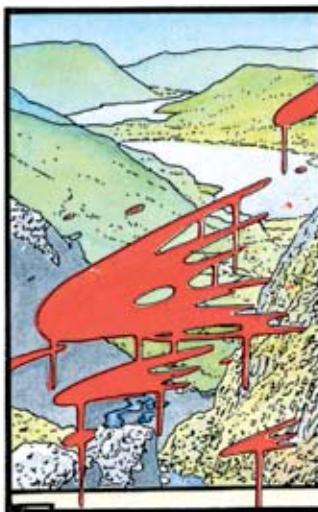

U gradu

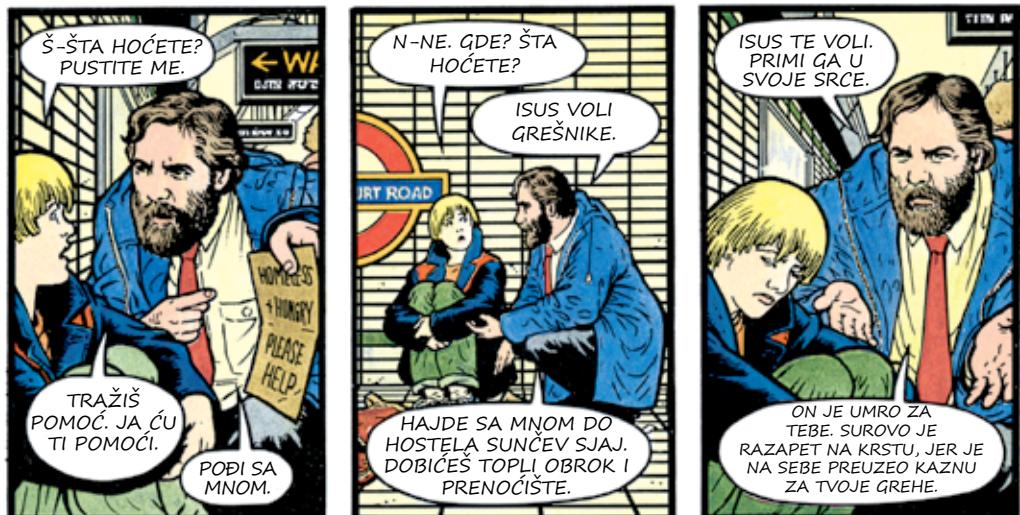

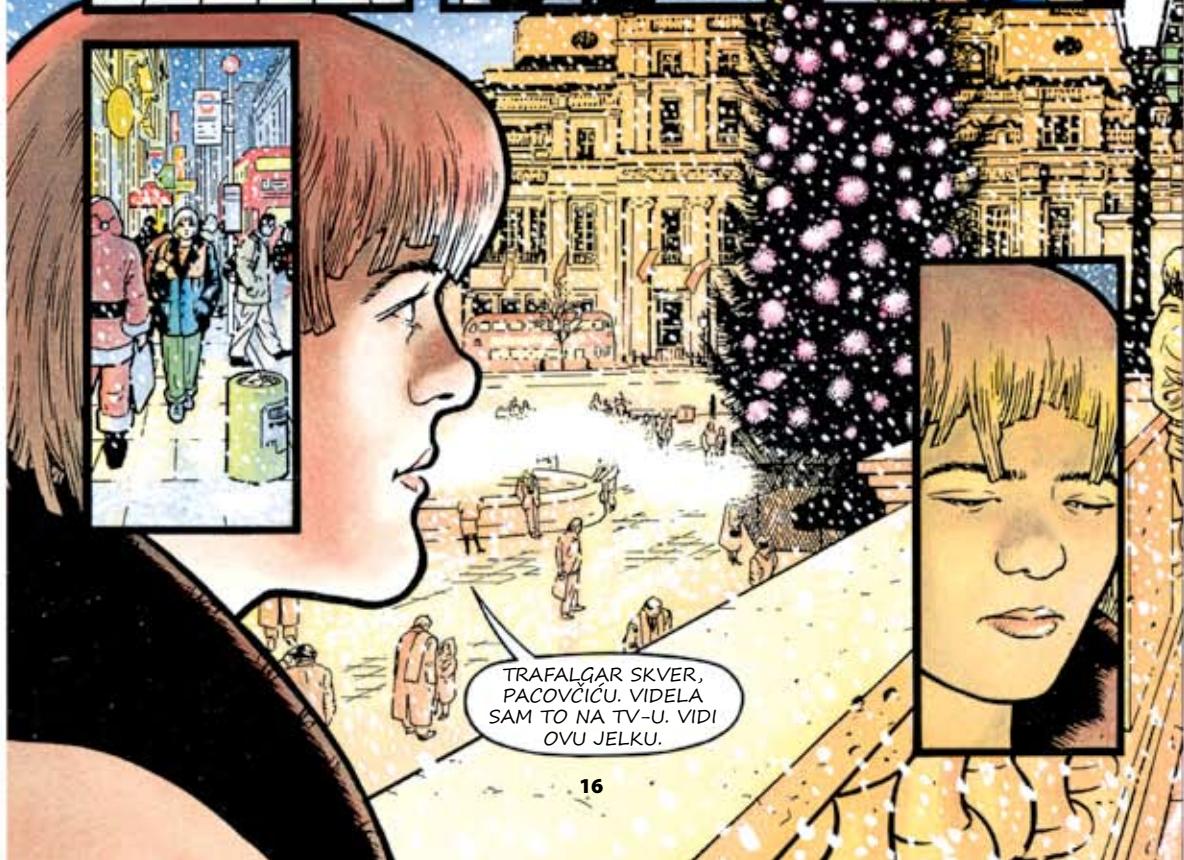
BIO JEDNOM JEDAN
VEOMA LOŠ PACOV...

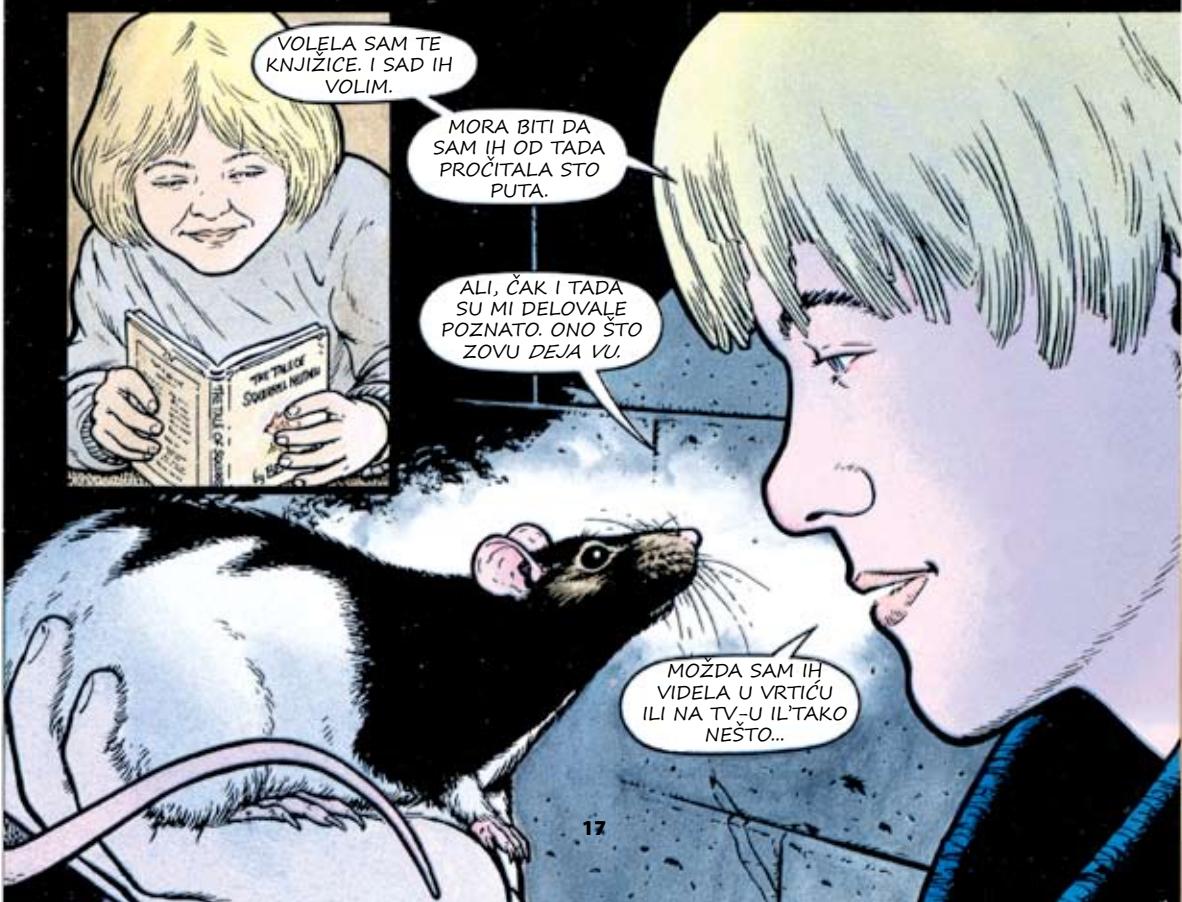
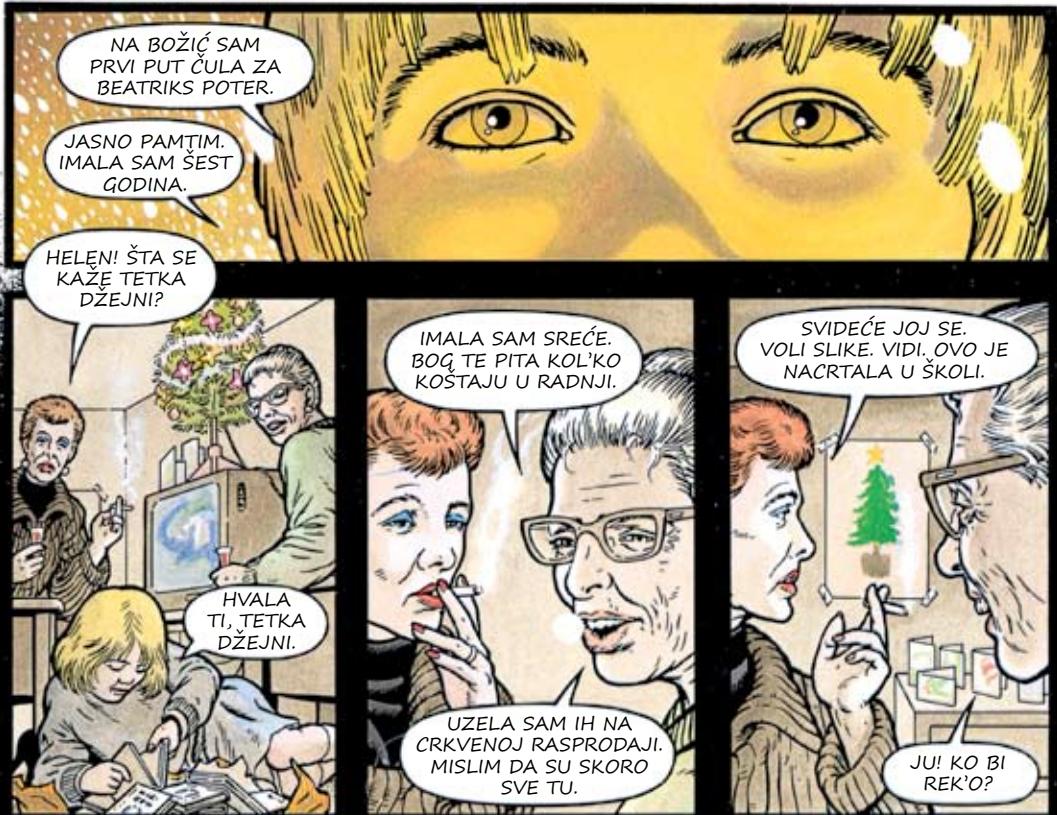

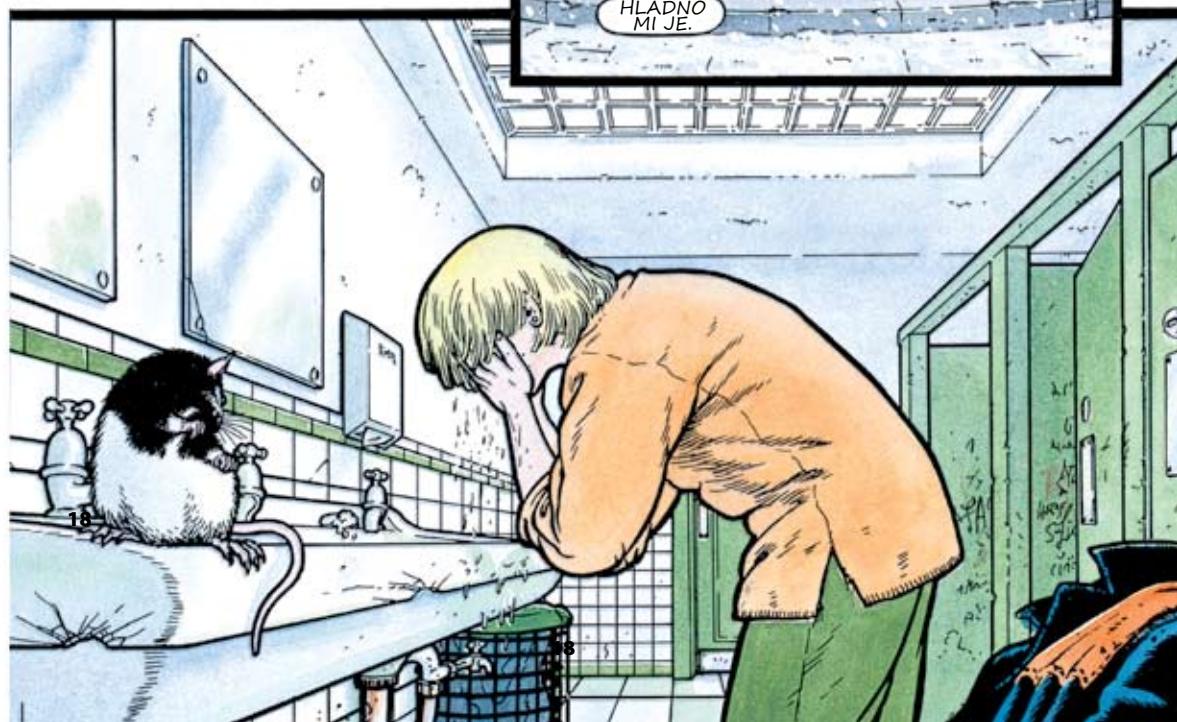

MOJA ZANOSNA PLAVUŠICA!

GDE JE MOJA BAJNA PLAVUŠICA?

TATA!

